

Heempad Journaal (HPJ) nummer 39 (7^e jaargang) - februari 2020

Beste lezers, welkom in de wereld van de Bomen wereldwijd. De Nationale Boomfeestdag staat voor de deur, daarom 'bomen' we in deze speciale uitgave over bomen. Bomen zijn overal, moeten overal, kunnen meer, moeten meer om de klimaatdoelen te halen en om gezonde lucht in te ademen. Ons doelgebied, het Zwarte Pad Boskoop, zetten we even op de achtergrond en vestigen de aandacht op wat er elders gebeurt. Onze werkgroep Vrienden van het Heempad gaan voor deze keer een verbinding aan met wat er elders gaat plaatsvinden. Voordat het volgende HPJ verschijnt is ons land 500.000 bomen rijker. Is dat goed nieuws! Dat doen we samen omdat het nodig is.

Nationaal Boomplantrecord. In Ethiopië werden afgelopen zomer binnen 12 uur 353 miljoen bomen geplant, een wereldrecord. Kan zoiets in Nederland ook? RTL Nieuws stelde die vraag aan Boomfeestdagdirecteur Peter Derksen. “Dit gaan we niet evenaren, maar we gaan wel ons eigen record op 18 maart verbreken”. Dat record staat op 235.000 bomen op één dag in 2012. Elk jaar komen er sindsdien gemiddeld zo'n 200.000 bomen en struiken bij, we gaan voor 500.000!

Een half miljoen bomen. Overal waar ruimte voor een boom is, gaan we planten: op schoolpleinen, industrieterreinen, in wijken, buurten, bossen, parken, langs wegen, bermes, bij verzorgingshuizen, ziekenhuizen, ook in particuliere tuinen en zelfs op balkons. Om al die bomen te planten zijn veel vrijwilligers nodig. Elk jaar doet 75 % van de Nederlandse gemeenten mee aan de Nationale Boomfeestdag. Zo'n 100.000 kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar planten bomen en struiken, ondersteund door vrijwilligers, ouders, groenwerkers en natuurverenigingen. Dit jaar zal ook het bedrijfsleven zich bij de actie aansluiten, evenals organisaties als Urgenda, Klimaatouders, Steenbreek en Staatsbosbeheer. **Aanmelden kan via: boomfeestdag.nl/boomplantrecord.**

Alphen aan den Rijn is gastgemeente Boomfeestdag 2020. De 64ste Nationale Boomfeestdag zal haar hoogtepunt vinden in Alphen's Zegerslootgebied, met de aanleg van het Prinses Irenebos. Zij krijgt het bos symbolisch aangeboden in het kader van haar 80ste verjaardag als dank voor haar jarenlange inzet voor boom, kind en natuur. Op 18 maart plant zij haar levensboom (een populier) als aftrap voor vele activiteiten. Vijfhonderd kinderen van scholen uit de gemeente Alphen planten deze dag zo'n 500 bomen, ondersteund door o.a. IVN en gemeentewerkers. De pers zal ruim aanwezig zijn met landelijke aandacht via radio & TV. De vaste Kamercommissie LNV wordt uitgenodigd, evenals andere Kamerleden, mogelijk zal ook minister Schouten aanwezig zijn. Het Prinses Irenebos bestaat uit drie themabosjes: eetbaar, bijen en klimaat, met elkaar verbonden door schelpenpaden en een bomencirkel. We hopen op mooi weer, een goede opkomst en vooral een brede bewustwording hoe belangrijk bomen zijn voor de toekomst van ons leven.

Mooie initiatieven, maar nu ook kappen met kappen! 500.000 bomen erbij, ze moeten wel groot kunnen worden, behouden blijven en goed beheerd worden. Ook in Alphen wordt er veel gekapt, zieke en risicobomen, oké. Maar verkeerd gesnoeide elzen aan het Rietveldsepad, foei. En wat te denken van 19 statige Metasequoia's van 50 jaar oud aan de Kalverdans in Boskoop die voor woningbouw wijken. Een plaatselijk vogelparadijsje is gekapt. Een smet op het bomenfeest!

Voor iedere Alphenaar een boom, deze ambitie delen Monique Smulders (filmmaakster) en Hennie Tuithof (voorzitter Bomenpanel). Deze leuke waard rond bij “De fascinerende wereld van Bomen”, een film die zondag 16 februari in première ging, met een daaraan gekoppelde wandeling. Lees het artikel van Morvenna Goudkade in AD Groene Hart (13-2-2020). Wie de film en de wandeling miste, op zondag 10 wordt de film nogmaals vertoond in het Filmhuis Parkvilla, in het Rijnstroompark te Alphen aan den Rijn. De film toont bomen in alle seizoenen, aanbevolen.

<i>Bomen geven ...bomen leven</i>	<i>(lees van links naar rechts)</i>
<i>Bomen groeien naar boven</i>	<i>zonder te geloven</i>
<i>Bomen zeggen iets</i>	<i>doen dat gratis en voor niets</i>
<i>Bomen luisteren aandachtig</i>	<i>vinden mensen gekeuvel prachtig</i>
<i>Bomen zijn een en al oor</i>	<i>geven nooit geheimen door</i>
<i>Bomen fluisteren in de wind</i>	<i>zingen zachtjes als een kind</i>
<i>Bomen krimpen bij droog weer</i>	<i>bij storm gaan ze hard tekeer</i>
<i>Bomen bij kou en regen</i>	<i>daar kunnen ze heel goed tegen</i>
<i>Bomen met hun dikke bast</i>	<i>houden levenswarmte vast</i>
<i>Bomen geuren</i>	<i>bladeren kleuren</i>
<i>Bomen zeuren niet</i>	<i>kennen geen verdriet</i>
<i>Bomen , in het najaar uitgeblust</i>	<i>gaan in stille winterrust</i>
<i>Sneeuw siert takken en toppen</i>	<i>in maart verdikken knoppen</i>
<i>Bomen krijgen nieuw leven</i>	<i>om gezonde lucht te geven</i>
<i>Wat de boom helaas niet kan</i>	<i>is verplaatsen als een man</i>
<i>Als de dood vreest zij de zaag</i>	<i>en de processierupsenplaag</i>
<i>Kies voor bomen dus bewust</i>	<i>een plek voor lange levenslust</i>
<i>Boomfeestdag, met als wens</i>	<i>bewustwording van de mens</i>

Wegens illegale kap van ruim 1500 bomen heeft het Openbaar Ministerie een boete van € 375.000 geëist tegen een recyclingbedrijf uit Tiel. Dit goede nieuws verdient navolging. Maar, wat de een niet mag gebeurt zonder schaamrood wel bij andere bedrijven.

Massale bomenkap gaat plaatsvinden nabij Schiphol. Ruim 14.000 bomen moeten verdwijnen voor de uitbreiding van Schiphol. Er komen nieuwe wegen, gebouwen, een tankstation, nieuwe startbanen enzovoort. Wie stopt de ongebreidelde uitbreiding van onze ‘ nationale vliegtuigplaag’? **Staatsbosbeheer hecht veel belang aan houtopbrengst.** Mede onder invloed van Staatssecretaris Bleeker is Staatsbosbeheer tot onderneming (i.p.v. beschermheer van erfgoed) geworden. Gezonde dennen van 100 jaar en ouder worden gekapt. Er komt een massale kap, fiets maar eens door de natuurgebieden op de Veluwe onder beheer van SBB en zie de hoge stapels boomstammen.

Uitdunnen voor verjonging, oké, soms nodig, maar zoek de balans en behoud erfgoed. De mens mag na 80 jaar doorleven, geef de boom ook de kans om haar levenscyclus te volbrengen.

Lees de columns van Dolf Jansen over Bomen op de website van www.vroegevogels-bnnvara.nl

Behoud van groen erfgoed. Wandelend door bossen, parken en landschappen staan we er niet bij stil dat 97 % van hetgeen we zien niet meer tot de raszuivere oorspronkelijke inheemse soorten behoort. Verbeterde rassen, subspecies, kruisingen, variëteiten, mensenwerk hebben ervoor gezorgd dat de natuur in ons land eigenlijk ‘een groot tuincentrum’ is geworden. Er zijn nog zo’n 100 soorten houtige gewassen die tot de echte wilde vormen behoren. Hieronder de zeldzame wilde peer (*Pyrus communis*) en de wilde appel (*Malus sylvestris*). Heel veel soorten zijn verwilderd. Door opwarming schuiven ook zuidelijker soorten op, waarvan velen al ingeburgerd zijn. Neem als leidraad de vermelding in Heukels’ Flora van Nederland (waarvan zojuist de nieuwe, 24ste editie, is verschenen). Het van groot belang om de oorspronkelijke wilde vormen extra aandacht te geven, te behouden als groen erfgoed, in gebieden waar de soorten al voorkomen. Voor de aanleg van Tiny Forests kan men beter kiezen voor Europese normen , de opmars van zuidelijke soorten naar inburgering is allang een feit. Voor vogels en het insectenleven maakt het amper uit.

Dromen van bomen, kunst en natuur samen, bomen en poëzie, bomen en schilderkunst, bomen in songs en muziek, bomen als inspiratie, bomen in requiem, mensen en bomen samen. Luister ook naar onze muzikale Bomen Song special in Greenheart Country: kijk op www.countrygazette.nl.

Expositie met bomen als thema. Dertig kunstenaars van Sta-Art en Pulchri exposeren vanaf 14 februari hun werk met bomen als onderwerp in Galerie Alphen Art. Te vinden in winkelcentrum De Aarhof te Alphen aan den Rijn. De expositie is te bezichtigen tot en met 19 maart op werkdagen van 12.00-17.00 uur, op zaterdagen en (koop)zondagen van 11.00-16.00 uur. Dit thema is gekozen als aanloop naar de Nationale Boomfeestdag die op 18 maart gaat plaatsvinden. Mede initiatiefnemer is het Bomenpanel Alphen aan den Rijn. Het Bomenpanel brengt het belang van bomen in alle vormen onder de aandacht. Bescherming, uitbreiding van areaal, juist beheer, maar ook kunst en poëzie is een vorm die past in haar aandachtsgebied. Secretaris Alrik Stelling is zelf beeldend kunstenaar, heeft het idee voorgelegd aan het Alphens kunstenaars collectief Sta-Art. Bert Verboon, kunstenaar en bestuurslid, is verantwoordelijk voor de galerie en exposities. Alrik Stelling heeft, als lid van de Haagse kunstenaarsvereniging Pulchri, medeleden benaderd. Ook zij wilden graag meedoen. Resultaat is dat 30 kunstenaars hun werk rond het thema 'bomen' willen laten zien aan het publiek. De gemeente stond achter het idee en bleek bereid de expositie te willen subsidiëren. Bomen prikkelen creativiteit, maken van elke dag een boomfeestdag.

Ginkgo biloba, de Japanse notenboom. De waaiervormige bladeren hebben het uiterlijk van een loofboom, eveneens bladverliezend. De ginkgo heeft geneeskrachtige eigenschappen. Uit de bladeren wordt een extract gewonnen dat de doorbloeding van hersenen stimuleert. Voor ouderen is dat van levensbelang. Geheugen, reactiesnelheid, concentratiekracht en waarnemingsvermogen hangen af van de hoeveelheid zuurstof die het bloed naar de hersenen brengt. Kortom, eigenschappen die in de Chinese medische wetenschap al duizenden jaren geleden werd ontdekt.

De meidoorn stimuleert hart en bloedsomloop. Uit bessen en zaden wordt een middel gewonnen dat een gunstige werking heeft op hart en bloedvaten. Het vermindert zenuwprikkelbaarheid en bevordert kalmte. Een goed middel dus in de huidige wereld van de 'korte teentjes'. De meidoorn groeit overal in Nederland in hagen en bosplantsoen, behalve in Boskoop's boomkwekerijgebied, waar de teelt en het bezit van de meidoorn niet is toegestaan, evenals van de Cotoneaster. Dit vanwege exportbelangen door de gevoeligheid van perenvuur, een besmettelijke bomenziekte. Ga niet zomaar op blaadjes kauwen, bessen of bloemen consumeren, vraag deskundig advies.

Jeneverbes (*Juniperus communis*) is een Europese soort die helaas zeldzaam op hoge zandgronden voorkomt. De schijnbessen hebben een urinedrijvende en eetlust opwekkende werking. Bloedzuiverend en zweetdrijvend. De naam *Juniperus* is afgeleid van het Keltische woord *juneprus* dat bitter betekent. Het is een smaakmaker voor onze jenever, maar wordt ook toegepast in de keuken (zuurkool, gerookte ham, héérlijk). De hele struik is rijk aan etherische oliën (geurplant). Werkzaam bij aandoeningen van nieren en urinewegen. Toch ook maar een arts raadplegen.

De berk is een algemeen voorkomende boom, waarvan twee inheems: ruwe en zachte berk. Het berkenhaarwater is een beproefd middel om het haar in vorm en kleur te houden. Extracten van bladeren gelden als afslankmiddel, zweet- en urinedrijvend. Thee, getrokken van berkenbladeren, met een vleugje citroensap, is heerlijk en gezond voor lichaam en geest. In de Boskoopse culturen bestaan vele uitheemse soorten en variëteiten van het geslacht *Betulus*.

***Taxus baccata* is een venijnboom, tevens een wonderboom.** Het vruchtvlees van de bes is voor vogels niet schadelijk, de pitten zijn zeer giftig, zet dus nooit een taxushaag langs weiden waar koeien en vooral paarden lopen. Vogels poepen de pitten uit en zo kunnen er dus overal zaailingen verschijnen. De naalden van de venijnboom bevatten baccatine. Deze stof is de basis voor taxol, een stof die remmend werkt bij de bestrijding van diverse kankersoorten. Boot & Co Boomkwekerijen in Boskoop en Zundert coördineerden jarenlang een grootscheepse snoeiactie bij gemeenten, begraafplaatsen en particulieren. Tegenwoordig wordt de stof ook synthetisch gemaakt.

Groen is Leven. *De volgende tekst halen we van een poster, destijds verspreidt door Plant Publicity Holland (www.thegreencity.eu). Het bedrijf bestaat niet meer, de tekst blijft actueel.*

Stel jezelf een 100 jaar oude beuk voor van wel 20 meter hoog en takken die maar liefst 12 meter uitsteken. Aan de takken van zo'n boom kunnen wel 600.000 bladeren hangen. Als je die bladeren naast elkaar zou leggen, kan je daar nog eens tien van zulke oude bomen bij elkaar op zetten. De bladeren zijn voor de boom wat longen zijn voor het menselijk lichaam: zonder longen kunnen wij geen adem halen. Een boom heeft dus bladeren nodig om te kunnen ademen. Bijzonder daarbij is dat de zuurstof die wij nodig hebben om in leven te blijven, door planten en bomen wordt gemaakt. Dat gebeurt via de bladeren, deze nemen koolzuur op en kunnen daarna zuurstof afgeven. Om te kunnen ademen bevatten de bladeren openingen, huidmondjes. Van de oude beuk vormen al deze openingen tezamen een oppervlakte die vergelijkbaar is met twee voetbalvelden. Op een gemiddelde zonnige dag nemen de bladeren 9.400 liter koolzuur op; de bladeren geven het overvloedige water af in de vorm van waterdamp. Per dag verdampt een boom ongeveer 400 liter water. Tegelijkertijd worden op deze manier bacteriën, vervuilde lucht, stof en schadelijke stoffen voor een groot deel uitgefilterd. Zo helpt de boom dus ook om de lucht te zuiveren en zo schoon mogelijk te houden. Een boom voedt zichzelf door de combinatie van de koolzuur die zij via de bladeren inademt met de waterdamp en de energie van het zonlicht. Dit proces heet fotosynthese; bij de 100 jaar oude beuk komt hierbij een hoeveelheid zuurstof vrij waarvan tien mensen kunnen leven. Uit koolzuurgas en water maken de bladeren ook suikers, wel 12 kilo per dag. Via de bast, binnen in de schors, stroomt de suikeroplossing naar alle delen van de boom. Elk jaar wordt een nieuwe laag hout gevormd, zo wordt de boom steeds dikker en hoger.

Dit was het verhaal van de 100 jaar oude beuk. Hetzelfde geldt, in verhouding van soort, volume en leeftijd, voor alle aangeplante bomen. Bomen zijn van levensbelang voor onze gezondheid, onze leefomgeving. We kunnen niet zonder, laten we dus altijd bomen blijven planten voor schone lucht. En natuurlijk kappen met kappen. Ook geen doorgaande wegen aanleggen door Bentwoud en Gouwebos, de leefbaarheid in Groenswaard en Snijdelwijk staat op het spel.

De "Heksenboom van Bladel" dingt mee in de verkiezing van Europese Boom van het Jaar. Aan deze 130-jarige beuk zit een mythe vast. Zwarte Kaat, een heks ontvoerde rond 1600 een pasgeboren baby uit Hoeve Ten Vorsel. Ze noemde hem Thomas en voedde hem op. Thomas' broer Floris ten Vorstel zocht en vond jaren later zijn broer. Zwarte Kaat werd onthoofd en begraven op de hei. Volgens de legende groeide een zaailing op die plek uit tot de sprookjesachtige boom. De stam heeft een omtrek van bijna 3 meter. Het is een nationaal monument. Geef de boom uw stem, kies ook een 2^e boom, kijk ervoor op de website van het natuurprogramma www.vroegevogels.bnnvara.nl

Veel gemeenten schrappen aanvraag voor kapvergunning. Enkel voor monumentale en beschermwaardige bomen gelden nog regels. Ontheffingen worden te vaak verstrekt. Particulieren hoeven nauwelijks procedures te volgen. Door strakkere veiligheidsregels verdwijnen steeds meer bomen langs wegen en in wijken. Het bomenbestand (aantal en volume) neemt in veel gemeenten af. Herplantplicht is er, maar je hoort zelden waar, hoeveel en hoe groot. Meestal zijn de getallen lager. Jonge bomen met beperkte stamomvang tellen niet mee (juist de bomen voor de toekomst). Bomen verdwijnen door bouwplannen, wegeaanleg, industriebedrijven, zelfs voor recreatie. Blijf alert waar bomen verdwijnen, durf actie voor behoud te ondernemen, meldt het als kap dreigt. Bomen geven positieve energie en gezonde lucht. Bomen hebben recht op hun plek, burgers hebben recht op bomen en bestuurders de plicht om ervoor te zorgen dat er voldoende bomen zijn. Dat geldt ook voor lanen en boomgroepen. Stuur bezwaarschriften naar gemeenten en/of zoek contact met het Bomenpanel.

In Dokkum staat een bijna 300 jaar oude Zwarte moerbij (*Morus nigra*).

Ooit geplant door een predikant van de plaatselijke kerk, in het kader van een verzameling planten met Bijbelse betekenis. De plant komt vooral voor in het midden-oosten (Iran). De legende gaat: het kreunen van de takken herinnert aan alle ellende die de boom beleefde door de eeuwen heen. Het ruisen van de bladeren staat voor God's stem. De moerbij in Dokkum overleefde revoluties, macht- en krachtmetingen, heeft oorlogen en hongerwinters doorstaan en levert nog steeds haar vruchten af. De besvruchten zijn heerlijk zoet, gisten bij overrijpheid, bevatten kleurstoffen die moeilijk verwijderbaar zijn. Een lokaal gezegde "Alles in Dokkum zuupt, ôk de veugels".

Een Zwarte Moerbij is ook te zien op Natuurtuin de Veenmol, Zwarte Pad te Boskoop

Zuinig zijn op eeuwlingen. In het Groene Hart zijn ze zeldzaam. Door bouwactiviteiten en wegeaanleg halen gezonde bomen hier zelden die leeftijd. Ook is onze zachte (veen)bodem daar minder geschikt voor. Door heftige stormen in de kuststreek behoren veel oude bomen tot een risicogroep. De meeste eeuwlingen vindt je op landgoederen in het oostelijk deel van ons land. Tot de eeuwlingen in west Nederland behoort een Kaukasische vleugelnoot, een 160 jarige plataan en een zomereik van 128 jaar. Natuurlijk zijn er meer, is er in Alphen een inventarisatie bekend?

Natura 2000 gebieden in Overijssel raken 800 hectare bos kwijt. Overijssel is daarmee de meest kaplustige provincie. Staatsbosbeheer is voor 10% verantwoordelijk voor de kap. Waarom die kap? Verjonging is de motivatie, biodiversiteit en nieuwe natuur worden als redenen genoemd. Het is natuurlijk ook een 'geldpot' voor SBB en schept ruimte voor wegen en woningbouw. Er is landelijk 1200 ha. bos verdwenen zonder zichtbare herplantplicht. Wel bestaat het plan om ruim een miljoen nieuwe bomen te planten. Mooi plan, laat ons eens weten hoeveel oude bomen ervoor moeten wijken? Nederland ontbost, in aantal en volume, wij klagen erover. Laat eens andere getallen horen. Ons zorgen maken over het regenwoud is noodzaak, maar dicht bij huis is het ook niet pluis.

Bomenminnaars contra ecologen. Om oude heidevelden te herstellen moet bos verdwijnen. Om saaie dennenbossen om te vormen tot biodiversiteit worden bomen gerood. In Lemelerberg (Overijssel) is 50 ha. gekapt, bomen van 50 tot 80 jaar oud, dat zijn 80 voetbalvelden. Er moet nog 100 ha. plaatsmaken voor heide. Echter, door stikstof en opwarming lukt de ontginning ten dele. Vergrassing slaat toe, paddenstoelen verdwijnen, het probleem wordt aangepakt, niet opgelost. Bos is emotie, met minder (grote) bomen halen we de klimaatdoelen niet. Als liefhebber van bomen én voorstander van biodiversiteit verkeer ik over deze aanpak in tweestrijd. Stikstof is het probleem.

Goed bomennieuws over het Spoorbos. Vorig jaar werd de strijd beslist, ten gunste van de bomen. De gemeente kocht het perceel van de ontwikkelaar (de bouw van 11 woningen gaat niet door). Inmiddels is de schouw achter de rug om naar de staat van de bomen te kijken. Welke plannen uitvoerbaar zijn en aansluiten bij de ontwikkeling van kleinschalige recreatie, toegankelijkheid en woongenot voor de bestaande wijk Parklaan en de toekomstige wijk Florissant. Voor de zomer gebeurt er niets. Wij blijven het volgen en hopen minimale ingrepen voor maximale natuur.

Snoeiwerk in het Zwarte Padgebied is voorvarend aangepakt, mede dankzij onze nieuwe medewerker Rien van Buren. Er zijn dode elzen verwijderd en er is rondom de bijenidylle een takkenril gemaakt. Ook is flink onderhoud gepleegd op het Schoolakkerbos. Veel dood hout is verwijderd en er zijn takkenrillen gemaakt. Alles is voor 1 maart afgerond, waardoor de vogels ongestoord aan hun broedseizoen kunnen beginnen, met extra schuilplaatsen in de takkenrillen. Klein onderhoud wordt verder verzorgd door onze vrijwilligers en de stagiaires die hun keuze hebben gemaakt voor dit gebied. Een mooie ontwikkeling is nu al te zien: het wordt prachtig!

Afknippen is bij snoeien. Je knipt iets af, aantal takken wordt minder, in Boskoop noemt men dat bij snoeien. Vertel je dit, krijg je meestal de verbaasde vraag: je knipt er toch iets af en je noemt het bij snoeien? “Luister”, zegt de wijze kweker, “Je neemt de groeitop weg, dat is één tak tot net boven het oksel. Daar zitten 2 of soms 4 knoppen in ruste. Die worden tot groei geprikkeld door het weghalen van de groeikop. Je neemt één tak weg en krijgt er vier voor terug, dat is bij snoeien”. Wie het snoeiwerk nog niet heeft uitgevoerd moet dat snel doen. Laat vroegbloeiende heesters eerst bloeien, die mogen na de bloei (lente of vroege zomer) pas gesnoeid worden. Wacht met rozen en vlinderstruiken (ondanks uitlopen) tot de nachtvorstkansen voorbij zijn.

Is bramen plukken strafbaar? Wie bramen of zaden uit de natuur meeneemt bezondigt zich formeel aan stroperij. Meestal wordt het oogluikend toegelaten, mits het niet om commerciële handel gaat. Culinaire clubs en natuurorganisaties bevelen het eten uit de natuur juist aan. Er worden workshops en cursussen gegeven, “eet gezond, eet onbespoten, eet uit de natuur”. Staatsbosbeheer ‘gedoogd’ 250 gram bramen, zeg maar een bakje vol. Voor een beetje jam heb je al gauw een paar kilo bramen nodig. Leg het onze mede landgenoten uit andere landen (waar eten uit de natuur de gewoonste zaak is) maar eens uit dat dit niet mag. Er zijn wel dingen te noemen waar de boswachters en opzichters zich beter mee bezig kunnen houden...

Er zijn 190 bramensoorten. Dr. Rens Haverman is gepromoveerd op Batologie (studie van bramensoorten). Bramen zijn woekeraars, een indicatie van overbemesting en stikstofrijkdom. Er zijn compacte groeiers, andere soorten maken groeitakken van soms 7 meter per jaar. Er zijn ook grote verschillen in smaak, *Rubus gratus*, de zoete haarbraam, is een smaakvolle soort. Nog een paar soorten: bolle haarbraam, hartviltbraam, peterseliebraam, dauwbraam, hazelaarbraam enzovoort. Zo’n 140 soorten zijn vrij zeldzaam, de gewone braam (*Rubus fruticosus*) is het meest voorkomend. Veel bramen groeien langs spoorbanen en bosranden, omdat bij lichte glooiingen het meeste stikstof neerdaalt en de grond het minst wordt bewerkt. Bramen vermeerderen zich met zaden (verspreiding door vogels), met wortelstokken en afleggers (takken die de grond raken en wortelen). Er zijn soorten, ondersoorten, kruisingen, klonen, kortom het is een florissant zootje. De plant heeft ook goede eigenschappen. Het zijn veilige nestplaatsen voor vogels zoals braamsluiper, winterkoning, roodborst; kleine zoogdieren als wezels en egels zijn er veilig voor katten. Het zijn goede nectarplanten voor vlinders en bijen, waardplant voor een aantal rupsen, je vindt er de meeste soorten lieveheersbeestjes. En het is een belangrijk biotoop voor boomkijkers.

Ontbossing wereldwijd. Onderzoek geeft aan dat er in 2017 zo’n 16 miljoen hectare is verdwenen, vooral door landbouw en bosbranden. Dat is 4x de oppervlakte van Nederland. De aantallen in 2018 kennen we niet, we vrezen dat 2019 een rampjaar was voor de bossen wereldwijd, mede door de gigantische bosbranden in Australië, Brazilië en Afrika. Wat doet Nederland hieraan? Weinig of niets, wij gaan gewoon door met het importeren van soja, palmolie en andere landbouw producten uit genoemde gebieden. Alleen door het kopen van streekproducten van onze eigen boeren kunnen we het verschil maken. Een echte oplossing moet mondiaal en politiek gezocht worden.

Legende van de hulst. De groenblijvende hulst is voor velen een heilige boom. De scherpe bladeren doen denken aan een doornenkroon. De rode bessen staan symbool voor bloeddruppels van Jezus aan het kruis. De bladgangen gravende hulstvlies is als een dolende op zoek naar zielenrust. Een soort is inheems, *Ilex aquifolium*. Er zijn honderden soorten en variëteiten. Een mooie collectie is te vinden in Arboretum Trompenburg in Rotterdam. Voor een goede keuze in eigen tuin kan je een mooi assortiment vinden op Plantentuin Esveld, Rijnveld Boskoop. Een goede vervanger voor *Buxus* is de kleinbladige Japanse hulst, *Ilex crenata convexa* (of variant). Dit was het weer voor deze keer, volgende nieuwsbrief gaat vooral over vogels.

Samenstelling: Hans van Dam. Verzending: Janny van Dam. Reacties: janny@countrygazette.nl